

Undervisningsbeskrivelse – 3NgC 2022/2023 (Favrskov Gymnasium)

Termin	2022/2023
Institution	Favrskov Gymnasium
Uddannelse	STX
Fag og niveau	Naturgeografi C
Lærer(e)	Jakob Rytter Dahm (JD)
Hold	3NgC

Oversigt over gennemførte undervisningsforløb

Forløb 1	Hvorfor er vand ulige fordelt?
Forløb 2	Hvorfor blæser det ikke lige meget alle steder på Jorden?
Forløb 3	Er det en god idé at få energi fra vind eller olie?
Forløb 4	Hvorfor er klimændringer vor tids største udfordring?
Forløb 5	Hvilke konsekvenser kan det have at bo mellem to pladerande?

Omfanget af det faglige stof svarer samlet til ca. 151 normalsider ekskl. supplerende materiale (Omfang i bekendtgørelsen 120- 200 normalsider).

Beskrivelse:

Forløb 1	Hvorfor er vand ulige fordelt?
Indhold (Pensum)	<p>Materiale: <i>'Naturgeografi - vores verden'</i> af Jimmy Mangelsen, Asger N. Kristiansen, Allan Andreassen Kornum, Anders Teglgård Kjær og Jon Bjørka Fosgaard. 1. udgave. Sider: 142-148, 231-233, 264-275. <i>'Vi bygger det væk - Klimaforandringer'</i>, DR, DR2, 2019 (https://www.dr.dk/drtv/serie/vi-bygger-det-vaek_77011) <i>'A land without water'</i>, Springer Nature, 2019 (https://www.nature.com/articles/d41586-019-02600-w) <i>'Døden i danske farvande'</i>, Genstart, DR Lyd, 2022. <i>'Kollerup Enge bestod test: Afværgede oversvømmelse i Hadsten'</i>, Lokalavisen.dk, 24.02.2022.</p> <p>Supplerende: <i>'Vandobservatorium har overvåget vandets kredsløb ved Skjern Å i 12 år'</i>, Videnskab.dk, Karsten Høgh Jensen, 2020. <i>'Stanford study reveals a deepening water crisis in Jordan – and a way forward'</i>, Stanford News, 2021.</p> <p>Forløbets fagbegreber:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vandets kredsløb - Grundvandsdannelse - Permeabilitet - Porøsitet - Jordbundstyper i Danmark - Vandbalanceligningen - Forureningstyper - Vandressourcer/forbrug - Erosion, transport og aflejring (Hjulstrøms diagram) - Floders forløb (landskabets dannelse) - Opland, udspring og udløb - Martin Vahls klimaklassificering - Klimazoner - Stigningsregn/Føhnvind - Kyst- og fastlandsklima - Hydrotermfigurer - Profiltegning - Lokal klimatilpasning/skybrudssikring (Lilleåen)
Omfang	Normalsider: 37 ns excl. supplerende materiale (9 ns)
Særlige fokuspunkter	<p>Kernestof fra læreplanen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Vandets kredsløb, herunder grundvandsdannelse samt udnyttelse af vandressourcer ● Klimazoner og plantebælter ● Natur- og menneskeskabte landskabers dannelse ● Geologiske processer og kredsløb og menneskers anvendelse af ressourcer

	<p>Faglige mål fra lektionerne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Udføre simple former for empiribaseret arbejde i felten - Udvalgte og anvende digitale kort, geoinformation samt andre geofaglige repræsentationsformer - Indkredse geofaglige problemstillinger og anvende enkle problemstillinger i analysen af naturen og menneskets omgivelser
<p>Væsentligste arbejdsformer</p>	<p>Skriftlig aflevering: <i>Hvorfor er der ulige adgang til vand omkring Jordanfloden?</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Lav en profiltegning fra Tel Aviv (Israel) til Amman (Jordan) og forklar profiltegningen sammen med fænomenet stigningsregn. 2) Inddrag bilag 1, bilag 2 og bilag 3 til at besvare det overordnede spørgsmål. 3) Hvilke trusler er vandet omkring Jordanfloden udsat for? Brug gerne forureningstyperne. 4) Lav en samlet konklusion til sidst, som svarer på spørgsmålet. <p>Ekskursion/feltarbejde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klimasikring og klimatilpasning ved Lilleåen i Hadsten <p>Forsøg-, empirisk, og eksperimentelt arbejde:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Demonstrationsforsøg: Vandets kredsløb ● Forsøg: Permeabilitet og infiltration i forskellige jordtyper ● Konstruer en hydrotermfigur og klimaklassificer (Quiz) ● GeoAtlas og grundvandsforurening (geostudy.geo.dk) ● Profiltegning af Jordanfloden og opland (Google Earth)

[Retur til forside](#)

Beskrivelse:

Forløb 2	Hvorfor blæser det ikke lige meget alle steder på Jorden?
Indhold (Pensum)	Materiale: <i>'Naturgeografi - vores verden'</i> af Jimmy Mangelsen, Asger N. Kristiansen, Allan Andreasen Kornum, Anders Teglgård Kjær og Jon Bjørka Fosgaard. 1. udgave. Sider: 238-243, 246-250. <i>'Coriolis Effect'</i> , National Geographic, 2015, Youtube (https://www.youtube.com/watch?v=mPsLanVS1Q8) <i>'Jagten på det vilde vejr: Episode 4'</i> , DR TV, 2014. Supplerende: <i>'Høj- og lavtryk'</i> , Fysikleksikon, ukendt år. Forløbets fagbegreber: <ul style="list-style-type: none"> - Atmosfærens opbygning - Konvektion og konvektionsceller - Isobarer og tryk - Indstråling - Termisk og dynamiske tryk - De tre vindceller - Sø- og landbrise - Det globale vindsystem - Corioliskraften - Danmarks vejr: Vestenvinden og vandrende lavtryk - Vindgradient og vindforhold i profil
Omfang	Normalsider: 11 ns excl. supplerende materiale (3 ns)
Særlige fokuspunkter	Kernestof fra læreplanen: <ul style="list-style-type: none"> ● Det globale vindsystem og klimasystemet Faglige mål fra lektionerne: <ul style="list-style-type: none"> - Udføre simple former for empiribaseret arbejde i felten - Udvalge og anvende digitale kort, geoinformation samt andre geofaglige repræsentationsformer - Indkredse geofaglige problemstillinger og anvende enkle problemstillinger i analysen af naturen og menneskets omgivelser
Væsentligste arbejdsformer	Skriftlig aflevering: <i>Hvorfor bevæger vindene sig på Jorden?</i> - forklar det globale vindsystem i en screencast/video. Forsøg-, empirisk, og eksperimentelt arbejde: <ul style="list-style-type: none"> ● Forsøg: Undersøg vejrforholdene i en profil ● Windy som dokumentation: Undersøg vindcellerne på vejrkort ● Coriolis, bold og forklaring

Forløb 3	Er det en god idé at få energi fra vind eller olie?
<p>Indhold</p>	<p>‘Naturgeografi - vores verden’ af Jimmy Mangelsen, Asger N. Kristiansen, Allan Andreasen Kornum, Anders Teglgård Kjær og Jon Bjørka Fosgaard. 1. udgave. Sider: 60-66, 160-162, 166-169, 285.</p> <p>‘IEA – China, France, Hungary, Denmark, USA’, International Energi Agency. (https://www.ica.org/fuels-and-technologies/gas)</p> <p>‘Olie’, Geografisk Orientering, 2013. Sider: 1-11</p> <p>‘Geoviden: Olie og gas i den danske undergrund- Forbedret teknik for olievinding’, GEUS, 2013 s. 18-21 (5 ns)</p> <p>‘Fremtidens Energi: Vindkraft’, ukendt år. (https://www.fremtidensenergi.dk/180-2/)</p> <p>‘Hvorfor stiger elpriserne?’, DR TV, Explainer, 2022.</p> <p>‘Sådan fungerer Power-to-X’, DTUdk, Youtube, 2022 (https://www.youtube.com/watch?v=BU00A3vgSQ)</p> <p>‘Hvad er et SMART energisystem’, Zetland, Youtube, 2022 (https://www.youtube.com/watch?v=O3AnlnJcYjQ)</p> <p>‘Types of natural oil, gas & traps’, PurposeGames, ukendt år. (https://www.purposegames.com/game/types-of-natural-oil-and-gas-traps)</p> <p>‘Drivbusgasser påvirker kulstofkredsløbet’, Experimentariet, 2010.</p> <p>‘Viden om: Den sidste olie’, DR, udsendelse, 2006.</p> <p>‘How Europe is funding Putin’s war’, Politico, 2022. (https://www.politico.eu/article/europe-eu-oil-gas-trade-russia-budget-military-spending-ukraine-war-crisis/)</p> <p>Supplerende: ‘Lille kirke nedlagde veto og satte vindmølleplaner i stå - minister vil ændre gammel særret’, Trine Hørlyck Bech m.fl., DR, 2022. (https://www.dr.dk/nyheder/indland/kirkernes-vetoret)</p> <p>Forløbets fagbegreber:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Energi som begreb - Fornybar- og ikke fornybar energikilder - Vedvarende og fossile brændsler - Ungarns, Kinas, Frankrigs, USA’s og Danmarks gasforbrug og import fra Rusland - Kulstofkredsløbet - Olie dannelse

	<ul style="list-style-type: none"> - Oliens migration - Reservoir-, Segl-, og Kildebjergart - Olievinding: Nye teknikker (horisontal- og vertikale borer) - Oliefælder - Ressource og reservebegrebet - Vindmøller - Vindmøllens konstruktion - Energiforsyning: Varme og elektricitet - Danmarks Energisystem - Vindressourcer - Ruhedsklasser - Planlægning af en landvindmølle - Natursyn: Naturlighed, biodiversitet, landskab, kulturmiljø, friluftsliv. - Case: Planlægning af vindmølle på Samsø (planlægningsregler) - Vurdering: Fordele og ulemper for vind og olie
Omfang	Normalsider: 38 excl. supplerende materiale (4 ns)
Særlige fokuspunkter	<p>Kernestof fra læreplanen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Det globale kulstofkredsløb i geofaglig sammenhæng ● Landskabets dannelse, udvikling og betydning for produktion og samfund ● Bæredygtig udvikling under forskellige natur- og samfundsforhold, herunder forbrugs- og produktionsmønstre ● Teknologiudvikling under forskellige natur- og samfundsforhold ● Jordens energiressourcer herunder energistrømme, energiteknologier og energiforbrug ● Mennesker anvendelse af ressourcer <p>Faglige mål fra lektionerne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Udvalgte og anvende digitale kort, geoinformation samt andre geofaglige repræsentationsformer - Formidle geofaglig viden og forholde sig til den aktuelle samfundsdebat om geofaglige emner med mulig inddragelse af teknologiske og innovative løsningsmuligheder - Udføre simple former for empiribaseret arbejde i laboratorium
Væsentligste arbejdsformer	<p>Skriftlig aflevering/ opgaver: <i>Hvor kan vi placere landvindmøller på Samsø?</i> Brug af digitale kort (bl.a. fra Erhvervsstyrelsens hjemmeside) til udpegning af landvindmøllepark på det sydlige Samsø.</p> <p>Forsøg-, empirisk, og eksperimentelt arbejde:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Vindprofil: Måle vindforhold til højden ● Planlægning af landvindmøller på Samsø (kortanalyse) ● Olie i kridt: Kalk og kridts permeabilitet (vand)

Forløb 4	Hvorfor er klimaændringer vor tids største udfordring?
<p>Indhold (Pensum)</p>	<p>‘<i>Naturgeografi - vores verden</i>’ af Jimmy Mangelsen, Asger N. Kristiansen, Allan Andreasen Kornum, Anders Teglgård Kjær og Jon Bjørka Fosgaard. 1. udgave. Sider: 14-21, 238-243.</p> <p>‘<i>Geografihåndbogen</i>’ af Torben Andersen m.fl., 2. Udgave, 1999. Sider: 145-147.</p> <p><i>Den termohaline cirkulation</i>, Klimaleksikon, 2023. https://klimaleksikon.dk/opslag/den-termohaline-cirkulation)</p> <p><i>The Gulf Stream Explained</i>. Youtube, Kurzgesagt. https://www.youtube.com/watch?v=UuGrBhK2c7U)</p> <p><i>Sahelian countries must accelerate growth and prioritize climate adaptation to alleviate poverty and address food insecurity - new World Bank Group report</i>, World Bank, 2022. https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/09/19/sahelian-countries-can-boost-and-diversify-their-economies-to-take-on-the-climate-crisis-and-food-insecurity)</p> <p><i>Indlandsisen, klimaet og istiderne</i>, GEUS, ukendt år (https://www.geus.dk/udforsk-geologien/viden-om/viden-om-ilulissat-isfjord/indlandsisen-klimaet-og-istiderne)</p> <p><i>Hvordan tror du, det går i Verden? Stemmer dit verdensbillede overens med virkeligheden?</i>, Verdensmaalene.dk. (https://www.verdensmaalene.dk/fakta/trends-og-statistik)</p> <p><i>De globale verdensmål</i>, Danmarks Statistik. https://www.dst.dk/da/Statistik/temaer/SDG/globale-verdensmaal)</p> <p>Forløbets fagbegreber:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Data der ligger til grund for klimaændringer - Atmosfærens opbygning - Drivhusgasser og deres egenskaber - Indstråling og udstråling - Strålingsbalancen - Drivhuseffekten - Albedo - Tilbagekoblingsmekanismer (positiv feedback og negativ feedback) - Grønlandspumpen/ Den termohaline cirkulation - Klimaforandringer: Afsmeltning af indlandsis på Grønland - Kædereaktioner på afsmeltning af is (tilbagekoblingsmekanismer) - Klimaændringer i Sahel-området - Klimaforandringernes påvirkning af fødevareproduktionen - FN Verdensmål og Danmarks indsats og opfyldelse af mål - Projekt: Hvordan går det ude i verden med den bæredygtige udvikling?
<p>Omfang</p>	<p>Normalsider: 32 ns.</p>

<p>Særlige fokuspunkter</p>	<p>Kernestof fra læreplanen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Klimasystemet ● Klimaets betydning for produktion og menneskers grundlæggende livsvilkår ● Klimaændringer og samfundsudviklingens klimapåvirkning ● FN's verdensmål for bæredygtig udvikling <p>Faglige mål fra lektionerne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Benytte fagets sprog, såvel mundtligt og skriftligt - Udføre simple former for empiribaseret arbejde i laboratorium og i felten - Give en beskrivelse af udviklingsforløb og processer i naturen og menneskets omgivelser baseret på empiriske data og observationer - Forstå og kritisk anvende geofaglige modeller som repræsentation af virkeligheden
<p>Væsentligste arbejdsformer</p>	<p>Skriftlig aflevering: <i>'Rapport over forsøget 'Albedo, stråling og konsekvenser'</i></p> <p>Feltarbejde:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Måling af IR-stråling (albedo) <p>Forsøg-, empirisk, og eksperimentelt arbejde:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Forsøg: Den termohaline cirkulation (Grønlandspumpen) ● Måling af indlandsisens udvikling på Grønland (Google Earth) ● Projektarbejde: Hvordan påvirker klimaændringer produktionen af mad i Sahel

Forløb 5	Hvilke konsekvenser kan det have at bo mellem to pladerande?
<p>Indhold (Pensum)</p>	<p>Materiale:</p> <p>‘Naturgeografi - vores verden’ af Jimmy Mangelsen, Asger N. Kristiansen, Allan Andreasen Kornum, Anders Teglgård Kjær og Jon Bjørka Fosgaard. 1. udgave. Sider: 193-210.</p> <p>‘Naturgeografi C’, Tomas Westh Nørrekjær m.fl., L&R Uddannelse. Sider: 16-19</p> <p>Podcast: ‘En idé blev født midt på indlandsisen’, Weekendavisens Hjemmeskole, Weekendavisen. 12.01.2021.</p> <p>‘2011 Japan Earthquakes Visualization Map’. Youtube, 2012 (https://www.youtube.com/watch?v=e0CMGA9CEKQ)</p> <p>‘Hvorfor rammer jordskælv nogle lande så hårdt?’, Explainer, DR, sæson 2021, Episode 64.</p> <p>‘Tsunami’, GEUS, ukendt år. (https://www.geus.dk/udforsk-geologien/viden-om/viden-om-den-dynamiske-jord/tsunami)</p> <p>‘Hvad er et jordskælv?’, Naturgeografiportalen, Systime (findes på OneNote).</p> <p>Forskellige tweets fra Twitter om optagelse af udbrud og indsamling af lava: https://twitter.com/shiv_teaching/status/1630863966531383296 https://twitter.com/fasc1nate/status/1598430711639605248 https://twitter.com/wonderofscience/status/1554117608776929281 https://twitter.com/wonderofscience/status/1527649090707800064</p> <p>Forløbets fagbegreber:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jordens opbygning - Den geologiske cyklus - Exogene og endogene processer - Magmatiske, sedimentære og metamorfe bjergarter - Pladegrænser: Destruktiv, konstruktiv og bevarende pladerande - Jordskælv - Hypo- og epicenter - Richterskalaen - Jordskælvsbølger (P-, S- og overfladebølger) - Vulkantyper: Skjold-, Kegle-, Eksplosions-, Spalte- og Supervulkaner. - Basalt og sur magma (basaltisk-, andesitisk- og rhyolitisk lava) - Tsunami og tsunamibølgens fysik - Case: Sumatra-jordskælvet og tsunami - Case: Kendskab til forskellige skælv (Haiti 2010, Japan 2011, Sumatra 2004, Tyrkiet/Syrien 2023)
<p>Omfang</p>	<p>Normalsider: 33 ns.</p>

<p>Særlige fokuspunkter</p>	<p>Kernestof fra læreplanen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jordens udvikling, herunder den pladetektoniske model, jordskælv og vulkaner - Geologiske processer og kredsløb <p>Faglige mål fra lektionerne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Give en beskrivelse af udviklingsforløb og processer i naturen og menneskets omgivelser baseret på empirisk data og observationer - Formidle geofaglig viden og forholde sig til den aktuelle samfundsdebat om geofaglige emner med mulige inddragelse af teknologiske og innovative løsningsmuligheder - Identificere, genkende og klassificere rumlige mønstre - Udføre simple former for empiribaseret arbejde i laboratorium - Udvalge og anvende digitale kort, geoinformation samt andre geofaglige repræsentationsformer - Demonstrere viden om naturgeografis identitet og metoder - Anvende enkle matematiske modeller
<p>Væsentligste arbejdsformer</p>	<p>Forsøg-, empirisk, og eksperimentelt arbejde:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Identificere pladerande ud fra kort (GO Atlas) og diverse GIS-filer ● Forsøg: Tsunamibølgers hastighed ● Identificer vulkantyper på Google Earth

[Retur til forside](#)